

En svensk tiger

- Vittnesmål från poliser som vågat ryta ifrån

Av Hanne Kjöllér
(2016)

Pia Hellertz – juli 2021

"Antalet poliser har aldrig varit fler. Resurserna aldrig större. Andelen uppklarade brott aldrig färre. Så kan man kortfattat summera den svenska polisens dagsform". Så inleder Hanne Kjöllér sin bok *"En svensk tiger – Vittnesmål från poliser som vågat ryta ifrån"* (2016) (s. 15). Författaren menar att alltför lång tid har ägnats åt att räkna *"antal huvuden"* när det gäller polisens arbete men *"mindre intresse har ägnats åt hur myndigheten använder dessa huvuden"* (s. 15). Sen ägnar hon 290 sidor åt att granska detta. Trots en avsevärd resursökning löstes således inte fler brott.

Hanne – jag använder för enkelhetens skull bara förnamnet – skriver att hennes syfte med boken *"inte /är/ att redovisa för polisens eventuella misslyckade insatser utan vad som händer med poliser som har tillräckligt med självinsikt och mod att i efterhand formulera frågan: gjorde vi verkligen rätt?"* (s. 231).

Hon räknar upp vilka delar av polisens organisation som fått ökade resurser: *"utbildning, ledning, kriminalunderrättelsetjänst, spaning, planlagt brottsförebyggande arbete, specialisttjänster samt särskilda satsningar"* (s. 16). Trots detta har resultatet inte blivit fler uppklarade brott. Det är en svidande kritik.

En märklig sak Hanne beskriver är att det finns logiska luckor i statistiken och tar det s.k. "mordet"¹ på Olof Palme som exempel. Där anger bokföringen att mordet är uppklarat eftersom Christer Pettersson åtalades. Att han sen frikändes tar inte statistiken hänsyn till (s. 19). Det låter enormt märkligt. Och

¹ Att jag skriver "det s.k. mordet" beror på att jag ägnat en hel del studier av det påstådda mordet och själv kommit till slutsatsen att det handlar om ett "teatermord" där Palme lämnade landet av flera skäl. Jag skrev en artikel om mina slutsatser - <http://www.piahellertz.com/Palmemordet.pdf> men jag har också skrivit artiklar om andra författares böcker. Ett viktigt forskningsarbete har gjorts av Claes Hedberg som han redovisar i boken *"En oväntad vändning – Århundradets brott"* (2017) - http://www.piahellertz.com/En_ovantad_vandning.pdf.

jag kan naturligtvis inte låta bli att citera **Mark Twain** som påstås ha sagt: ”*Det finns tre sorters lögner, lögn, förbannad lögn och statistik*”.

Vem är Hanne Kjöllert?

Hanne Kjöllert är författare och var ledarskribent på *Dagens Nyheter* i 17 år. Enligt Wikipedia har hon också arbetat på *Expressen*, *Sundsvalls Tidning* och *Bohuslänningen*. Hon har enligt bokens omslag under mer än ett decennium ”*bevakat och granskat polis och rättsväsende*”, vilket denna bok verkligen är en stark dokumentation av. Den avslöjar en omfattande insikt i polisorganisationen och dess problem. Jag är imponerad av hennes forskning. Hon har skrivit ytterligare några böcker som jag inte läst – ännu ☺.

”Vad är det för fel på polisen?”

Under den rubriken berättar Hanne om statistik på anmälda och uppklarade brott. Hon menar att det finns tre kategorier av brott: ”*ingripande brott, våldsbrott och egendomsbrott*” (s. 19). Till ingripandebrotten hör trafikbrott, narkotikabrott och snatterier. Hanne berättar att man då får ”*både brott, utredning och gärningsman i en och samma veva*”. Det krävs inga fingeravtryck, ingen spaning med mera. Hanne berättar att hon av en källa fick veta att polisen under december månad brukar ägna sig åt ingripandebrotten eftersom det höjer ”*årets siffror*” när det gäller uppklarande.

Hanne berättar om ett ”*trolleritrick*”. Polisen kan registrera ett brott som flera och berättar några exempel i boken. Om beröm och karriär bygger på antal uppklarade brott, så förstår jag att det är mycket frestande att ägna tid åt statistiska lögner.

Omorganisationen

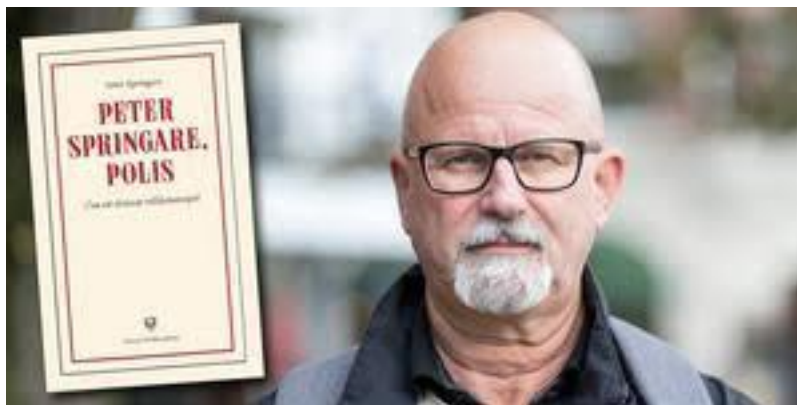
1 januari 2015 sjuöattes den stora organisationsreformen under ledning av justitieminister **Beatrice Ask**. I mitt minne är hon den som på ett synnerligen märkligt sätt ville lösa problemen i Rinkeby genom att föreslå att alla tillsammans skulle sjunga ”*We Shall Overcome!*” *Sundsvalls Tidning* hade kort notis om henne:

I medaljligan för korkade uttalanden som svenska ministrar stått för hamnar Beatrice Ask på bronsplats. 1) En minister som försökte få innevånarna i Rinkeby att sjunga We Shall Overcome. 2) En minister som sa att Internet är ett övergående fenomen. 3) Beatrice Ask sa häromdagen att "Jag skulle kunna tänka mig att ha väldigt grälla färger på kuvertet och skicka hem till folk som var misstänkta för sexköp".²

² <https://www.st.nu/artikel/ask-tog-brons-i-korkade-ministeruttalande>

Så hon verkar inte ha varit den smartaste justitieministern. Vid kontroll visar det sig dock att Sundsvalls Tidning har fel. Det var inte Beatrice Ask som ville sjunga *"We Shall Overcome"*, det var **Birgit Friggebo**. Hanne skriver inte vilka som skulle hamna på guld- och silverplats. ☺

Nu skulle de 21 självständiga polismyndigheterna slås ihop till en myndighet med rikspolischefen på toppen. **Dan Eliasson** blev den förste. De gamla länspolismästarna som tidigare hade makt och kontroll över sina områden blev nu underställda rikspolischefen. Detta berättade polisen **Peter Springare** också om i sin bok *"Peter Springare, Polis - Om ett stressat våldsmonopol"* (2019). Peter Springare menar att Dan Eliasson inte var den första *"odugliga rikspolischefen"*.

Även **Sten Heckscher** blev tillsatt på politiska grunder av en socialdemokratisk regering (Springare, s. 43). Båda tillsattes i samband med organisationsreformer, närpolisreformen som genomfördes stegvis vid olika tidpunkter och i olika delar av landet under åren 1993-1998 och införandet av en polismyndighet i landet år 2015. Springare betonar att Dan Eliasson *"varit en katastrof för svensk polis"* (Springare, s.43).³

Hanne konstaterar att det vid en omorganisation *"till stor del är samma chefer som sätts på nya stolar i samma kultur utan några egentliga direktiv om vad det är de ska göra..."* (s. 23). Det innebär att problemen fortsätter vara desamma.

Hanne har gått igenom regleringsbrev för åren 2005 till 2015. Hon konstaterar att kraven på polisen är desamma, år efter år. Hela avsnitt är bara kopierade år efter år. Nyckelfraser kan vara *"Brottsligheten ska minska och människors trygghet ska öka"* (s. 29). År efter år...

³ Jag skrev en artikel om Peter Springares bok. Den ligger på min Boksida - http://www.piahellertz.com/Peter_Springare_Polis.pdf

Till saken hör att boken publicerades år 2016, d.v.s. skrevs innan den stora invandringsvågen hösten 2015 började ge spår i kriminaliteten.⁴

Vad händer när polisen inte fungerar?

Hanne ställer den viktiga frågan i en rubrik. Jo, då rycker de privata säkerhetsbolagen in. Hon tar exempel när en kommun, som hade en tjänsteman som misstänktes för ekobrott, anlätade en privat säkerhetsfirma i stället för polisen (s. 31). ”Kommun-innevånarna fick betala 1,2 miljoner kronor extra för det privatfinansierade polisarbetet” (s. 31). Våra skattepengar...!

Hanne visar att det går att jobba på ett bättre sätt. Hon tar exempel från ett projekt där *Norrmalmspolisen* tillsammans med åklagaren fick arbeta i team.

Det ihopsatta gänget arbetade på samma tider med samma polisiära förundersökningsledare genom hela processen, och ärendena överlämnades till samma åklagare. Alla, från poliserna på fältet till utredarna, kunde följa polisanmälan från ax till limpa (s. 33)

Hanne skriver att det kan låta som en självklar arbetsmodell men ”*traditionellt polisarbete präglas snarare av det motsatta. Man arbetar i olika stuprör*” (s. 33). Hon redovisar ett antal positiva, intressanta och avslöjande citat från utvärderingar av projektet. Många poliser menade att de var positiva till projektet, men det var inte många som ville arbeta så. Arbetstiderna verkade vara det största problemet. Att den fragmenterade organisationen får fortsätta är för mig en gåta, men ett problem är väl att vi skattebetalande medborgare inte vet hur det ser ut och därför inte reagerar. Jag hade själv inte en aning...

Jag som också läst en del om skolmedicinens organisation blir väl egentligen inte helt överraskad. Även där är organisationen fragmenterad, man ”arbetar i olika rör”. Nu har flera läkare skrivit och kritiserat detta så vi får se hur lång tid det tar innan det sker en förändring.⁵ Hanne berättar att vänner sagt

⁴ BRÅ har statistik - <https://www.bra.se/om-bra/nytt-fran-bra/arkiv/press/2016-03-31-slutlig-brottsstatistik-2015.html>

<https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper.html>

Det finns en del kritik mot BRÅs statistik, exempelvis från Linköpings universitet -

<https://liu.se/nyhet/skarp-kritik-bra-forskning>.

⁵ Bland annat Peter C. Gøtzsches böcker, ”*Dödliga mediciner och organiserad brottslighet - Hur läkemedelsindustrin har korrumpert sjuk- och hälsovården*” (2015) -

http://www.piahellertz.com/Dodliga_mediciner_och_organiserad_brottslighet.pdf och

”*Dödlig psykiatri och organiserad förnekelse*” (2016) -

http://www.piahellertz.com/Dodlig_psykiatri-Peter_Goetzsche.pdf -

”*Forskningsfusket – Så blir du lurad av kost- och läkemedelsindustrin*” (2011) av docent Ralf Sundberg - <http://www.piahellertz.com/Forskningsfusket-Ralf%20sundberg.pdf> -

”*Piller & profiter - Memoarer från en industri med dödlig biverkan*” (2008) av John Virapen

att deras arbetsplatser har liknande problem, exempelvis inom sjukvården, skolan och inom journalistkåren (s. 38). Jag som arbetat på Örebro universitet i 25 år fick en anledning att tänka efter, men jag kan inte erinra mig att jag upplevt något sådant. Men vem vet – jag hade kanske tur som fanns på en väl-fungerande institution.

En författare som kommit med ett konstruktivt ändringsförslag när det gäller sjukvården är **Erik Björn-Rasmussen** i boken *”Läkekonsstens lönsamhet – Varför politikerstyrning inte fungerar”* (2019)⁶.

Han kritiserar specialiseringen som gjorde att läkare inte fick en helhetssyn över patientens problem. Han hade själv på sin vårdcentral prövat en ”helhetsmodell” lite typ Norrmalmsprojektet och fann det mycket positivt, både för de läkare som ingick i hans projekt och framför allt för patienterna. Men de flesta läkarna ville fortsätta vara specialister.

Inkompetenta chefer och tysta och lydiga poliser

Hanne menar att inkompetenta chefer behöver omge sig med ”ja-sägare” vilket låter logiskt (s. 38). Hennes erfarenhet efter att ha granskat polisen i många år är att *”chefer ofta rekryteras utifrån sin lojalitet med organisationen snarare än sin förmåga att leda, entusiasmera och tänka nytt”* (s. 38). Det är *”ryggdunkarna”* som belönas.

De trakasserier som Hanne beskriver att ”olydiga” poliser utsätts för, är att man kan stämpla denne som psykiskt sjuk och fråntas tjänstevapen. En annan strategi är grundlösa anmälningar till Personalansvarsnämnden för att trakassera och successivt bryta ner den anställde (s. 39). Även det leder naturligtvis till förskingring av våra skattemedel. Att läsa om dessa trakasserier och hur de genomförs är verkligen både oerhört tragiskt med tanke på dem som utsatts, men också upprörande med tanke på det resursslöseri det innebär. Hanne skriver:

<http://www.piahellertz.com/Piller&profiter.pdf>

Med flera...

⁶ http://www.piahellertz.com/Lakekonstens_lonsamhet.pdf

Det är inte bara de trakasserade poliserna som förekommer med sina riktiga namn i den här boken. I de allra flesta fall har jag också valt att namnge de chefer och medarbetare som lett eller deltagit i bestraffning och utfrysning. Jag har gjort några undantag för personer långt ned i hierarkin och där jag tycker att ansvaret ska utkrävas högre upp. (s. 46)

Men Hanne nämner också poliser med ryggrad och mod i boken. En av dem är **Stefan Holgersson**, en annan är **Göran Bengtsson** ”med ryggrad av stål” (s. 254). Jag hittar ingen bild på Göran Bengtsson men här är Stefan Holgersson i uniform.

Polisen och polisforskaren Stefan Holgersson

Hanne har ett helt kapitel om **Stefan Holgersson** som arbetat som polis i många år och som forskat på polisen. Hans forskning handlar i stor utsträckning om polisens vardag. Parallellt med forskningen har han arbetat som polis. ”Poliser jag träffar brukar få något drömskt i blicken när han kommer på tal”, skriver Hanne (s. 51). Rikspolisstyrelsen och cheferna på regionnivå har inte varit lika förtjusta utan han har mött stort motstånd.

Holgersson presenterade en doktorsavhandling år 2005 med rubriken ”Yrke: polis”. Den finns nu i en populärvetenskaplig tappning till salu via nätbokhandlar, där man skriver:

Ända sedan avhandlingen kom ut har den varit mycket uppmärksammad, bland annat genom vice statsminister Bosse Ringholms uttalanden och hänvisningar till den.

Denna bok är en omarbetad populärutgåva av avhandlingen och har anpassats till dem som inte är så vana att läsa vetenskapliga rapporter.

Flera fenomen som beskrivs i boken har visat sig finnas även i andra organisationer, vilket gör det hela extra intressant.⁷

⁷ <https://www.bokus.com/bok/9789163180460/yrke-polis/>

Stefan Holgersson är numera systemvetare och docent i utveckling av informationssystem, samt professor i polisvetenskap vid *Polishögskolan* i Oslo, uppgifter jag hittar på hans sida på *Linköpings universitet*.⁸

Hanne berättar att rikspolischefen **Stefan Strömberg** försökte stoppa polishögskolorna från att använda avhandlingen som kurslitteratur (s. 59).

Rikspolischef Stefan Strömberg ville centralisera polisen⁹

Polisledningen hävdade att avhandlingen är ”*undermålig*”, medan en av deltagarna i betygsnämnden beskrev den som ”*begåvat och kreativt på gränsen till nyskapande*” (s. 60). Hanne berättar att Strömberg fortsatte sin ”*smutskastningskampanj*” (s. 63).

Det är en otrolig läsning och jag är glad för att Stefan Holgersson ”överlevde” och dessutom har en avancerad akademisk position från vilken han kan fortsätta agera.

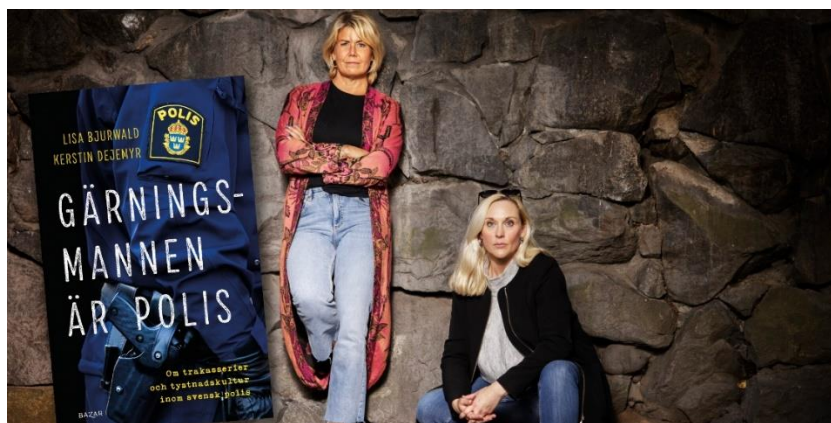
Jag rekommenderar verkligen Hannes bok eftersom hon medvetandegör om de skrämmande oegentligheter som förekommit inom polisorganisationen. Min återkommande fråga är naturligtvis – eftersom boken publicerades år 2016 – *Har det blivit bättre?*

Jag har nyligen läst **Lisa Bjurwalds** och **Kerstin Dejemys** bok ”*Gärningsmannen är polis - Om trakasserier och tystnadskultur inom svensk polis*” som kom ut i år, 2021. Fokus i den är sexuella trakasserier och övergrepp mot kvinnliga poliser och utsatta civila.¹⁰ Organisationsproblemen verkar inte ha förbättrats.

⁸ <https://liu.se/medarbetare/steho22>

⁹ Bilden hämtad från <https://www.allehanda.se/artikel/huvudledare-sverige-behover-ett-fbi>.

¹⁰ Min artikel kommer att läggas ut på min Boksida - <http://www.piahellertz.com/Bocker.htm>

Poliser som ryter ifrån ”hanteras”

Hanne har intervjuat många poliser som valt att säga ifrån, som påpekat brister och felaktigheter och föreslagit förändringar. I boken lyfter hon fram nio namngivna poliser som får berätta sina historier. Det är helt otroliga historier. Hon skriver: *”Det här är alltså inget försök att teckna en bild av nio hjältar. Det är ett försök att teckna en bild av en polismyndighet i fritt fall ...”* (s. 47). Denna mobbning och dessa trakasserier genomförs av poliser, en profession i samhället som förväntas ha en mycket hög etisk nivå på sitt förhållningssätt.

Psykologen och läraren vid *Polishögskolan* i Solna **Maria Knutsson** har skrivit en bok tillsammans med polisforskaren **Rolf Granér**, *”Etik i polisarbetet”* (2020) som jag nu beställt. Det ska bli intressant att läsa vad de skriver. Enligt Hanne beskriver de *”de subtila strategier”* som används mot poliser som säger ifrån: *”social exkludering, bestraffande fördelning av arbetsuppgifter och utebliven löneutveckling”* (s. 124). De beskriver också *”misstänkliggörande”* som en strategi.

Hanne refererar till **Stefan Blomberg**, psykolog vid *Arbets- och miljömedicinska kliniken* i Linköping som utrett många anmälningar om kränkande särbehandling och mobbning inom polisen. Han forskar också om mobbning och om hur organisationskulturer kan öka respektive minska riskerna. Ledarskapet har mycket stor betydelse för kulturen på arbetsplatsen enligt Blomberg. Han fann att det är två faktorer som främjar en bra organisationskultur, *”tillit och ordning och reda”*. Hanne skriver att *”Min bild av polisen är att det råder brist på båda”* (s. 44).

Hanne berättar att det är en *”offentlig hemlighet att polisens personalansvarsnämnd, PAN, förutom sin egentliga funktion också används för att försöka bli av med vissa medarbetare”* (s. 45). Det förekommer många typer av repressalier för att få den anställde att säga upp sig eller bli sjukskriven och *”sedan tyst, snäll och foglig”* (s. 45).

De berättelser som de nio förmedlar är riktigt obehagliga och skrämmande att läsa. De poliser som attackerat och trakasserat *”visselblåsarna”* verkar mer ha

fungerat som ”Maktelitens legoknektar” än professionella, utredande, sannings-sökande, undersökande poliser och kollegor. Hur mycket tid och ekonomiska resurser, d.v.s. våra skattepengar, går åt till detta?

Nyckelpersoner som deltagit i trakasserierna i de nio fallen namnges i inledningen till varje kapitel om de utsatta poliserna. I slutet av varje kapitel beskriver Hanne vad dessa personer hade för funktion under händelseförloppet och vad de kom att göra senare. Eftersom jag inte känner till organisationen ser jag inte om de tydligt gjorde en karriärhöjning eller om en chef bara blev chef på ett nytt ställe. Fast ibland är karriärhöjningen tydlig även för en ”lekkvinna” som jag.

En intressant och skrämmande uppgift som Hanne berättar om är när en psykiskt sjuk eller livstrött person hotar polisen i hopp om att polisen ska komma och skjuta honom. Fenomenet kallas ”*suicide by cop*”, självmord med hjälp av polis. Hanne skriver att fenomenet är ”*tillräckligt etablerat för att finnas omnämnt på Wikipedia*”. Jag Googlar...¹¹ Det är inte bara Wikipedia som tar upp ämnet. Flera svenska tidningar förmedlar berättelser, bland andra *Polistidningen*,¹² *Sydsvenskan*¹³, *Dagens Nyheter*¹⁴ med flera.

Det intressanta med flera av de nio utsatta poliserna är att dom går vidare och undersöker och undersöker. Söker i polisens och andra myndigheters dokumentation i ett försök att förstå vad som hänt dem och få veta sanningen. Jag blir så imponerad av deras styrka. Och jag blir imponerad av Hannes förmåga att berätta så vi som läsare får möjlighet att förstå.

Funderingar

Hanne avslutar sin bok med rubriken ”*Funderingar*”. Så jag avslutar min artikel på samma sätt. En hel del har hänt sedan boken skrivs. Det har gått fem år. Hanne funderar över brottsstatistiken och tar exemplet bilstölder som minskat, men en anledning till det är att det blivit svårare att stjäla bilar och det är biltillverkarnas förtjänst, inte polisens (s. 280).

Dan Eliasson var nytillsatt rikspolischef. Med facit i hand blev han inte den vissa hoppades på, tvärtom, vilket **Peter Springare** berättar om i sin bok som jag nämnde om ovan.

¹¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Suicide_by_cop

¹² <https://polistidningen.se/2010/10/ville-bli-skjuten-av-polisen/>

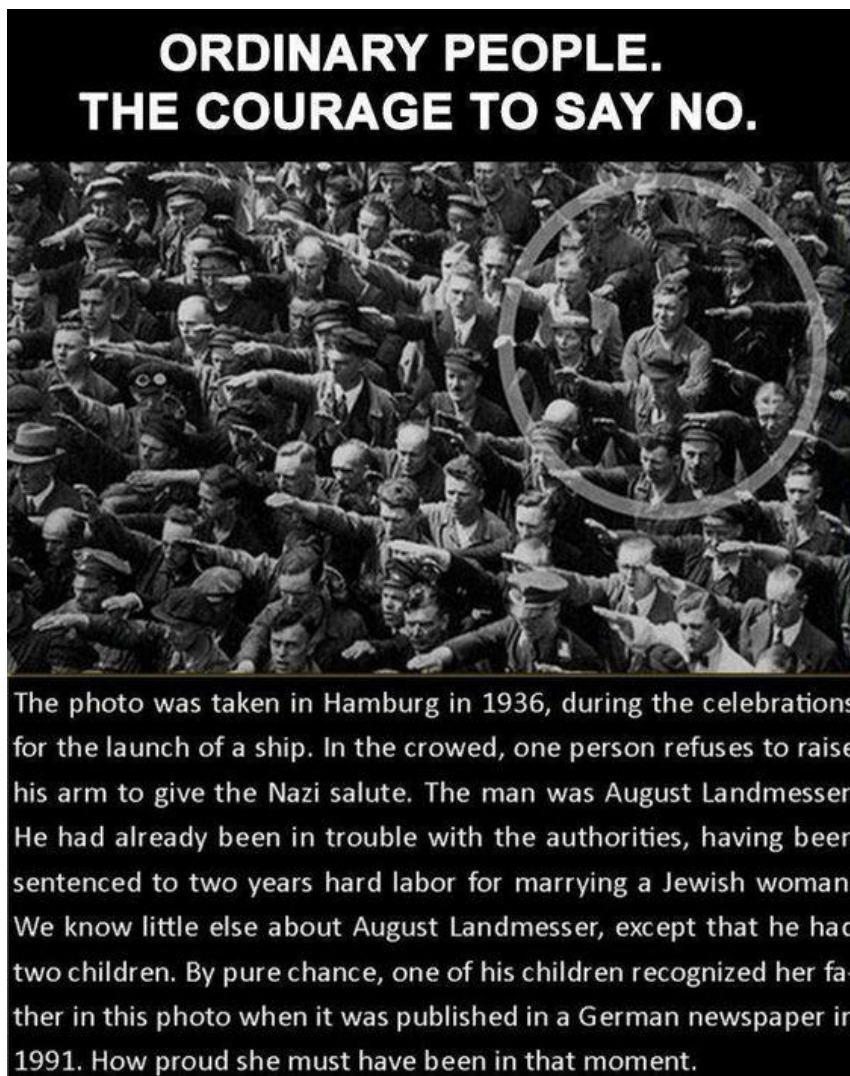
¹³ <https://www.sydsvenskan.se/2018-12-13/suicide-by-cop--den-amerikanska-sjalvmordstrenden-nu-ocks-a-pa-allvar-i-skane>

¹⁴ <https://www.dn.se/nyheter/sverige/polisen-medveten-om-metoden-forsoka-bli-skjuten/>

Dan Eliasson ifrågasattes många gånger. Varför steg han i karriären?

En fråga som gnagt mig under läsandet är: *"Skulle jag ha vågat och orkat ryta ifrån?"* Skulle jag ha vågat vara den som ensam inte räckte upp handen inför Hitler. Jag hoppas det...

Hanne menar att forskning visar att visseblåsare ofta finns bland "högproduktiva och lojala medarbetare" (s. 281). Jag skulle vilja lägga till poliser som vet hur poliser med kompetens och hög etisk medvetenhet borde fungera, även i utmanande situationer. Jag vet inte vad Polisutbildningen innehåller men eftersom jag själv undervisat inom Socionomprogrammet i 25 år, så kan jag ha vissa tankar.

Poliser liksom socionomer behöver ha djupa kunskaper om människor med allehanda psykiska, sociala, socioekonomiska med flera problem. Inom Psykologutbildningen måste studenterna gå i s.k. egenterapi, d.v.s. lära känna sig själva på ett djupare plan för att kunna agera professionellt. Något liknande borde ingå både i Socionom- och i Polisutbildningen, fast kanske i något mindre omfattning än i Psykologutbildningen. Antagningssystemet till Polisutbildningen borde också ha polisens personlighet och bevekelsegrunder med i bedömningen. Är polisen våldsbenägen? Har hon/han maktbehov som kan bli destruktivt? Har hon/han kort stubin? Har hon/han empatisk förmåga?

En annan tanke som slår mig handlar om det hemliga sällskapet *Frimurarna*. I Norge har man stora problem med att poliser, men också domare, åklagare och advokater är medlemmar i *Frimurarorden*. Den norska polismannen **Roy Riksvold**, med över 40 års erfarenhet från polisyrket, slår larm om att andelen åklagare och poliser som är medlemmar i *Frimurarorden* är kraftigt överrepresenterade. Jag citerar ur en artikel:

För tre år sen misstänkte han att någonting inte var som det skulle och att rättsväsendet kan ha varit jävigt. Det var när han upptäckte ett brottsmål där både åklagaren och den anklagade var frimurare. Brottmålet utreddes aldrig ordentligt menar Riksvold.¹⁵

I ett inlägg på Facebook väcks frågan om vad som händer med rättssäkerheten när både polisen och dom som grips eller ska vittna också är frimurarbröder.¹⁶

¹⁵ *Norsk polis: Många frimurare inom rättsväsendet* – 30 oktober 2019 -

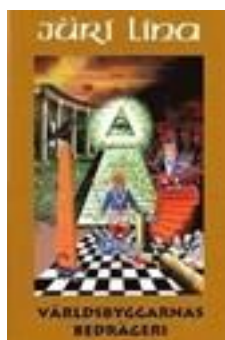
<https://nyadagbladet.se/utrikes/norsk-polis-manga-frimurare-inom-rattsvasendet/>

¹⁶ Bilden är hämtad från -

https://www.facebook.com/messenger_media/?thread_id=718192290&attachment_id=349922549491320&message_id=mid.%24cAAAAAGkli8l6-0ebQl0ygJOs_nbw

I *Frimurarkatalogen* kan man se vilka som är medlemmar, när dom blev medlemmar och vilken grad de befinner sig på. Internationellt finns det 33 grader. Dit når bara den högsta Makteliten. I Sverige lär man bara kunna nå 11e graden. På de lägre graderna inom sällskapet framstår organisationen både för medlemmarna själva och för omvärlden som en ”grabbklubb” och en välgörenhetsorganisation. Riksdagsledamöter, polischefer, domare, advokater, företagsledare och präster finns med i Frimurarnas medlemsregister.¹⁷ När så många inom den normgivande eliten i ett samhälle sluter sig samman i ett hemligt sällskap innebär detta att de utgör en dold maktfaktor utanför det demokratiska samhällets kontroll och insyn. För den läsare som vill veta mer om detta rekommenderar jag författaren **Jüri Linas** bok ”*Världsbyggarnas bedrägeri - Frimureriets dolda historia*” (2017). Han är en av världens främsta experter på frimurarorden. Jag har skrivit en artikel om boken.¹⁸

¹⁷ Frimurarkatalogen från 2018 - <https://bakomkulisserna.biz/2020/07/28/frimurarkatalogen-2018/?fbclid=IwARoePl1uobGRSotTAmhbwgIPjCretZGKHhK6JD6RxI3o7oQwklPmZwt7Uqw>

¹⁸ http://www.piahellertz.com/Varldsbyggarnas_bedrageri.pdf

En annan expert som jag nyligen läst och som ingående berättar om olika hemliga ordnar, inklusive Frimurarorden är **Jim Marrs** i boken *”Illuminatororden – Det hemliga sällskapet som tog över världen”* som översatts till svenska av förlaget och publicerades år 2019. Den är en guldgruva för den som vill få en inblick i Maktelitens hemliga grupper.

Hannes fotnotssystem och referenser till källor är omfattande, 320 fotnoter, för vidare undersökning för den intresserade läsaren. Jag säger det igen – det är ett imponerande arbete och en givande och tankeväckande läsning som Hanne Kjöllér presenterar.

